

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัย

นางลักษณ์ เขียนงาม * และ สมพร เมธีวัฒนากุล**

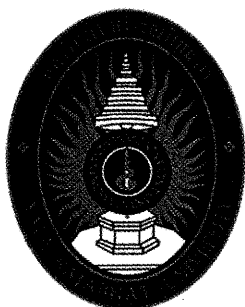
บทคัดย่อ

การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่องานและสังคมเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้มีจิตสำนึก รู้จักเสียสละ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมที่จะเรียกว่ามีจิตสาธารณะนั้น ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ นักศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการคาดหวังจากสังคมว่า น่าจะมีจิตสาธารณะ แต่ยังไม่ทราบแน่ชัดจึงได้สำรวจจำนวนนักศึกษาที่มีจิตสาธารณะและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักศึกษา มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จำนวนรวม 580 คนระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษามีจิตสาธารณะอยู่ในระดับดีร้อยละ 75.30 มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวร้อยละ 98.30 มีความรับผิดชอบต่อสังคมร้อยละ 94.50 และ มีความรับผิดชอบต่อตนเองร้อยละ 78.10 สถาบันครอบครัวเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะทั้งด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตสาธารณะให้แก่ศึกษานั้นสถาบัน ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาคน ถ้าทุกครอบครัวช่วยเหลือหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดีมีจิตเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตาแก่บุคคลอื่น มีความรับผิดชอบในการทำงานหรือการเรียนมีส่วนร่วมในการรับรู้และคิดแก้ปัญหาในครอบครัวโดยมีแบบอย่างที่ดีจากพ่อแม่แล้วเด็กจะกลายเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะได้

คำสำคัญ: จิตสาธารณะ ปัจจัย นักศึกษา มหาวิทยาลัย

*คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถนนสุเทพ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200 e-mail: lucked47@hotmail.com

** สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนโชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300 e-mail: zxcv1778@hotmail.com

Factors Associated with Public Mind of University Students

Nongluck Kienngam* and Somporn Mateewhetanakug**

ABSTRACT

The implanting of self and social responsibility to develop the individual's morality, dedication and cooperation in getting involved with social activities, the so-called public mind, could help reduce social problems. College students are expected to have this public mind, but so far there has not been much information on this. The purpose of this research was to survey the students' public mind and its related factors among 580 Chiang Mai University and Chiang mai Rajhapat University students who enrolled in the second semester of the academic year 2009. The results were as follows: there are 75.30% of the students who showed a good level of public mind; had responsibility for their family for society, and for themselves of 98.30%, 94.50%, and 78.10% respectively. Family factors had affect the person's public determining his responsibility for oneself, for family, and for society at .01 level of statistical significance. It can be suggested that the promotion of individual's public mind should start at the level of the family as it is the most significant societal unit. If every family tries to teach its children to be sympathetic, generous, kind, responsible, and involved in dealing with and solving problems, the children will take after the parents' model and become the adults with acceptable public mind.

Keywords : Public mind Factors Students University

*Faculty of Education Chiang Mai University 239 Huay Kaew Road Tambol Suthep Muang Chiang Mai 50200

e-mail: lucked47@hotmail.com

**Center of Academic Support and Registration Chiang Mai Rajabhat University 202 Chotana Road Tambol Chang peuk Muang Chiang Mai 50300 e-mail: zxcv1778@hotmail.com

บทนำ

จิตสาธารณะหมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เป็นความรู้สึกการเป็นเจ้าของในสิ่งที่ป็นสาธารณะในสิทธิและหน้าที่ ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกัน เป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายในคือความรู้สึกนึกคิดซึ่งอยู่ในจิตใจและส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ตลอดจนช่วยกันดูแลรักษาให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากหรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกันกระทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือช่วยกันแก้ปัญหาแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายเพื่อจะรักษาประโยชน์ส่วนรวม (1) บุคคลที่มีจิตสาธารณะแสดงถึงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและเกิดความเสียหายต่อส่วนรวมมีบทบาทช่วยสังคมในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อแก้ปัญหาสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาในสังคมซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม องค์ประกอบของจิตสาธารณะมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 คือการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 2 คือ การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม และองค์ประกอบที่ 3 คือการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน (1) รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม การไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง และการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

การมีจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดตามวิธีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและ

ภายนอก ปัจจัยภายในเป็นการคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงามซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้และการเรียนรู้ การมองเห็น การคิดแล้วนำมาพิจารณาตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใดจะมีฝึกฝนและสร้างสมสำนึกเหล่านั้น ส่วนปัจจัยภายนอกเป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกลามาและสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเล็กละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย สภาพแวดล้อมทางสังคมนี้ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก การพัฒนาจิตสาธารณะจึงต้องกระทำควบคู่กันทั้งปัจจัยภายในและภายนอก (2) ซึ่งการมีจิตสาธารณะของแต่ละบุคคลอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมอันได้แก่ ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา ด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันศาสนา และด้านสื่อมวลชน

การปลูกฝังจิตสาธารณะให้นักเรียนและนักศึกษาจะต้องเริ่มต้นจากในครอบครัว ในสถานศึกษาเพื่อสร้างนิสัยให้มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบโดยอาศัยการสั่งสอน ฝึกฝน จากบุคคลและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลกำหนดวาระแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้มีการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม และกำหนดให้ปี 2550 เป็นปีแห่งการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม และได้กำหนดไว้ในตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะเป็นพลเมืองไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธารณะและ

จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยโดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนรวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ (3)

จากผลการสำรวจของศูนย์วิจัยเอแบคครีเสิร์ชศึกษาประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี และนครศรีธรรมราช เดือนกรกฎาคม 2550 จำนวน 1,827 ตัวอย่าง พบว่าสะท้อนพฤติกรรมที่เป็นคนดีมีคุณธรรม ได้แก่ การกล่าวคำขอบคุณผู้ให้ความช่วยเหลือ พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 มีพฤติกรรมดังกล่าว ส่วนการขอบคุณผู้ให้ความช่วยเหลือ พบว่านักเรียน นักศึกษามีสัดส่วนที่ต่ำที่สุดโดยมีเพียงร้อยละ 66.8 นอกจากนี้ผลการสำรวจการทำตนเป็นผู้มีคุณธรรม โดยพิจารณาจำนวนครั้งโดยเฉลี่ยที่ตัวอย่างได้ทำตนเป็นผู้มีคุณธรรม พบว่า คุณธรรมด้านจิตอาสา ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้นเท่ากับ 18.51 ครั้ง ซึ่งต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคุณธรรมด้านอื่น ๆ และพบว่านักเรียน นักศึกษามีจำนวนครั้งการทำตนเป็นผู้มีคุณธรรมต่ำกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ คุณธรรมด้านจิตอาสา ด้านความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของนักศึกษาเท่ากับ 18.51 ครั้ง ในช่วง 30 วันที่ประเมิน ซึ่งต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน นอกจากนี้ยังพบว่าคุณธรรมด้านจิตอาสา ด้านความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของนักศึกษายังมีน้อย (4) จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า นักศึกษามีคุณธรรมด้านจิตสาธารณะได้แก่ ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือมีจิตสาธารณะต่ำกว่าประชาชนทั่วไปและต่ำกว่ากลุ่มอาชีพอื่น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตด้านการศึกษาที่จะออกไปเป็นแม่แบบให้แก่คนในสังคมควรมีลักษณะของบุคคลที่มีจิต

สาธารณะด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เป็นประโยชน์จากการสังเกตพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการมีจิตสาธารณะที่ไม่เหมาะสม คือ นักศึกษาไม่ช่วยกันรักษาสมบัติของมหาวิทยาลัย การใช้ไฟฟ้ฟอย่างฟุ่มเฟือย นั่งเก้าอี้ในจุดที่มหาวิทยาลัยจัดให้ใช้ร่วมกัน เมื่อลุกจากที่นั่งไม่เก็บเก้าอี้เข้าที่เดิม อีกทั้งยังทิ้งขยะ ทุบขนม ขวดน้ำไว้ นักศึกษาบางคนแข่งคิวในการซื้ออาหาร ขณะอยู่ในลิฟท์พูดคุยเสียงดัง ไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์เป็นบุคลากรสายการศึกษาที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต ดังนั้นจึงควรเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะมาก เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนรุ่นต่อไป แต่ยังไม่ปรากฏรายงานการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้คาดว่านักศึกษาส่วนใหญ่ น่าจะมีจิตสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และ ความรับผิดชอบต่อสังคม ประเด็นเหล่านี้ยังไม่มีการตอบ จึงได้ทำวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือประการที่ 1 เพื่อสำรวจจำนวนนักศึกษาที่มีจิตสาธารณะและประการที่ 2 เพื่อสำรวจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษา

วิธีการ

การวิจัยนี้เป็นการสำรวจจำนวนนักศึกษาที่มีจิตสาธารณะและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาโดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ทุกชั้นปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic sampling) จากนักศึกษาที่เรียนกระบวนวิชาต่าง ๆ ของคณะในวันจันทร์ วันพุธ

และวันศุกร์แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่เรียน
กระบวนวิชาแกนและกระบวนวิชาการศึกษาทั่วไป
โดยวิธีการจับสลากนักศึกษาที่เรียนกระบวนวิชา
แกน มาเพียงวิชาละ 1 ตอนแล้วทำการเก็บ
ตัวอย่างตอนละ 20 คนตั้งแต่เลขที่ 1-20 เป็น
จำนวน 665 คนเมื่อแจกแบบสอบถามให้ตอบ
ปรากฏว่าได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด 580 ชุดคิด
เป็นร้อยละ 87.22 แบบสอบถามมี 3 ส่วน คือ
ส่วนแรก เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
เช่น เพศ ศาสนา จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา
เดียวกัน ชั้นปี สาขาวิชา รายได้ของครอบครัว
การได้มาของรายได้นักศึกษา รวม 7 ข้อ ส่วนที่
2 มีข้อความถามเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ 3 ด้าน
รวม 12 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบ
ต่อตนเอง จำนวน 4 ข้อ เช่น การเรียนสม่ำเสมอ
ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 4 ข้อ
คือความรับผิดชอบต่องานในบ้านเรื่องใด ด้านความ
รับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 4 ข้อ ซึ่งประกอบ
ด้วย ท่านเคยริเริ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ
สังคมหรือไม่ หากนักศึกษาเลือกตอบแสดงถึง
ความรับผิดชอบต่อมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ข้อ ถือว่า
นักศึกษามีจิตสาธารณะในด้านนั้น ๆ หากนักศึกษา
มีจิตสาธารณะครบ 3 ด้าน หมายถึงมีจิตสาธารณะ
แต่ถ้ามีจิตสาธารณะ 2 ด้าน หรือน้อยกว่าหมายถึง
ถึงไม่มีจิตสาธารณะ ส่วนที่ 3 เป็นข้อความถามเกี่ยว
กับปัจจัยภายนอก 4 ด้าน รวม 20 ข้อ ซึ่งประกอบ
ด้วย ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษาจำนวน 5 ข้อ เช่น
กิจกรรมค่ายอาสาของมหาวิทยาลัยมีส่วนทำให้
ท่านอยากช่วยเหลือสังคมหรือไม่ ปัจจัยด้าน
สถาบันครอบครัว จำนวน 5 ข้อ ตัวอย่าง เช่น การ
เคยมีส่วนร่วมกับการครอบครัวในวันสำคัญต่าง ๆ ของ
ครอบครัว ปัจจัยด้านสถาบันศาสนา จำนวน 5 ข้อ
อาทิเช่น ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือไม่
และปัจจัยด้านสื่อมวลชน จำนวน 5 ข้อ อัน
ประกอบด้วยการได้ยินหรือได้รับการรณรงค์

รักษาสังแวดล้อมผ่านสื่อต่าง ๆ แบบสอบถาม
ดังกล่าวได้นำไปทดลองใช้โดยให้นักศึกษา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 20 คน และ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน
20 คน ซึ่งไม่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไปสำรวจจริงเป็น
ผู้ตอบแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้
แบบสอบถามที่ถูกต้องและสมบูรณ์ก่อนนำไปให้
กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ตอบ

แบบสอบถามที่ตอบโดยนักศึกษาทุกชุด
ได้นำมาตรวจสอบดูความครบถ้วน ลงรหัสแล้ว
บันทึกลงในคอมพิวเตอร์ จากนั้นทำการวิเคราะห์
ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อ
คำนวณค่าร้อยละของลักษณะทางประชากรของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าร้อยละของนักศึกษาที่มี
จิตสาธารณะ ค่าร้อยละของการมีจิตสาธารณะแต่ละ
ด้าน นอกจากนั้นยังได้ทำการวิเคราะห์หาความ
เกี่ยวข้องระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
กับจิตสาธารณะของนักศึกษาโดยการทดสอบ
Chi-Square ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นไว้ไม่น้อย
กว่าร้อยละ 95

ผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวได้
ผลปรากฏว่า เป็นผู้หญิงร้อยละ 69.00 ผู้ชาย
ร้อยละ 31.00 เมื่อจำแนกนักศึกษานับถือศาสนา
พุทธร้อยละ 91.20 นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 8.30
และนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 0.50 จำนวนพี่น้อง
ร่วมบิดามารดาเดียวกัน จำนวน 2 คนร้อยละ
44.30 จำนวน 1 คนร้อยละ 35.90 จำนวน 3 คน
ร้อยละ 12.10 จำนวน 4 คนร้อยละ 3.60 จำนวน
5 คนร้อยละ 2.10 และจำนวน 6 คนขึ้นไปร้อยละ
2.00 นักศึกษาเป็นบุตรคนที่ 1 ร้อยละ 61.00 เป็น
บุตรคนที่ 2 ร้อยละ 30.50 เป็นบุตรคนที่ 3
ร้อยละ 5.20 เป็นบุตรคนที่ 4 ร้อยละ 2.20 และ
เป็นบุตรคนที่ 5 ขึ้นไปร้อยละ 1.00 เป็นนักศึกษา

ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 40.30 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 22.40
ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 17.40 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 16.20
และชั้นปีที่ 5 ร้อยละ 3.60 ผู้ปกครองนักศึกษา
เหล่านี้มีรายได้สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มดังนี้คือ
ช่วงรายได้ 5,001- 10,000 บาท ร้อยละ 45.90
รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 30.00 และ
รายได้มากกว่า 10,001 ขึ้นไปร้อยละ 24.10
สำหรับรายได้ของนักศึกษาได้มาจากทางบ้านส่ง
ให้ร้อยละ 64.80 ขอบทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาร้อยละ
25.70 หารายได้ด้วยตนเอง 7.80 และได้รับ
ทุนการศึกษาร้อยละ 1.70

ผลการสำรวจการมีจิตสาธารณะ ของ
นักศึกษาดังกล่าวพบว่า นักศึกษามีจิตสาธารณะ
ร้อยละ 75.30 สำหรับการมีจิตสาธารณะของ
นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
พบว่า การมีจิตสาธารณะด้านความรับผิดชอบ
ต่อครอบครัวร้อยละ 98.30 และด้านความ
รับผิดชอบต่อสังคมร้อยละ 94.50 ด้านความ
รับผิดชอบต่อตนเองเป็นร้อย ละ 78.10

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิต
สาธารณะของ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ปรากฏว่า
จิตสาธารณะกับปัจจัยด้านครอบครัวมีค่า p value
เท่ากับ 0.008 กับปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านสื่อ
มวลชน และปัจจัยด้านการศึกษามีค่า p value เท่า
กับ 0.064 ถึง 0.188

วิจารณ์

จากการวิเคราะห์จิตสาธารณะของนัก
ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
พบว่าระดับมีจิตสาธารณะทั้งภาพรวมอยู่ในระดับ
ดี ตรงกับรายงานการศึกษาเรื่องจิตสาธารณะของ

นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานีพบว่า ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษา
ดังกล่าวอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะว่า
นักศึกษาได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับการมี
จิตสาธารณะโดยนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกคนในชั้นปีที่ 1 ต้องเข้า
ร่วมกิจกรรมบังคับไม่น้อยกว่า 3 กิจกรรม และ
กิจกรรมเลือกอื่น ๆ แล้วบันทึกผลการเข้าร่วม
ลงในสมุดกิจกรรมของนักศึกษาให้ได้คะแนนรวม
ไม่ต่ำกว่า 100 คะแนนส่วนชั้นปีที่ 2 3 และ 4
จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมชั้นปีละ 50 คะแนนเมื่อสิ้น
ภาคเรียนที่ 2 นักศึกษาปีที่ 4 จะต้องยื่นขอใบ
รับรองผลการเข้าร่วมกิจกรรมจากฝ่ายกิจการนัก
ศึกษาเพื่อนำไปลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีที่ 5 สำหรับนัก
ศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่ชั้นปีที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมบังคับ 3
กิจกรรม ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 เข้าร่วมกิจกรรม
บังคับปีละ 1 กิจกรรม และเข้าร่วมกิจกรรมเลือก
อื่น ๆ ดังนั้นการที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
ทางสังคมหรือได้กระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
ต่อสังคมเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาแต่ละคนรู้จัก
ตนเองมากขึ้นรู้จักความเสียสละอันเป็นผลให้เกิด
การพัฒนาการเรียน วิชาการ สังคม ร่างกาย
จิตใจ บุคลิกภาพ และ วุฒิภาวะ สู่ความเป็นผู้ใหญ่
จึงเป็นกระบวนการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่
สมบูรณ์ (5)

จากการสำรวจการมีจิตสาธารณะของนัก
ศึกษาดังกล่าวพบว่า นักศึกษามีจิตสาธารณะด้าน
ความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากที่สุดรองลงมา
คือความรับผิดชอบต่อสังคมและความรับผิดชอบต่อ
ตนเอง อาจเป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการ
ปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตั้งแต่
เยาว์วัย มีกิจวัตรของแต่ละคนในครอบครัว พ่อแม่
เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประสานกิจกรรม

ต่าง ๆ ในครอบครัวเปิดโอกาสให้ทำอะไรได้เอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น (6) การมีจิตสาธารณะเริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา มีส่วนกำกับสำนึกของบุคคลในการสร้างจิตสำนึก และการมีจิตสาธารณะต้องได้รับการเสริมแรงจากสถาบันหรือทางสังคม จิตสำนึกยังคงอยู่ในตัวบุคคลเนื่องจากการได้รับการปลูกฝังขัดเกลามาตั้งแต่เด็ก โดยการปลูกฝังจากสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และสังคมโดยรวม (7) ครอบครัวที่แสดงให้เห็นถึงการมีจิตสาธารณะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่ที่ปฏิบัติให้ลูกเห็นต้นแบบที่ดีงามในสังคมก่อให้เกิดการปลูกฝังความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตาแก่บุคคลอื่นหรือส่วนร่วม ดังตัวอย่างหนึ่งจากการสำรวจเด็กที่มีผลการเรียนที่ดีได้เกรดเฉลี่ย 3.00-3.50 ที่อยู่กับพ่อแม่และเป็นครอบครัวที่อบอุ่นแต่เด็กถูกหล่อหลอมจากครอบครัวให้เน้นการเรียนรู้เป็นหลัก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้พ่อแม่พอใจ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เด็กพวกนี้กลับเป็นเด็กที่ไม่มีความรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรับผิดชอบทางสังคมให้กับเด็กตั้งแต่แรกเริ่มประสบการณ์ชีวิตและความสำคัญอย่างต่อเนื่องจนเข้าสู่วัยรุ่นพ่อแม่ก็ยังให้การอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก (1) แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีความรับผิดชอบต่อนตนเองน้อย อาจเป็นเพราะวัยรุ่นปัจจุบันไม่สามารถควบคุมตนเองได้ขาดความมีระเบียบวินัยต่อนตนเองเห็นได้จากมักเข้าเรียนสาย แต่งกายไม่เรียบร้อย เก็บของไม่เป็นระเบียบ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรต้องหาวิธีการและแนวทางในการ

กระตุ้นให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อนตนเองให้มากขึ้น อบรมกล่อมเกลานิสัยความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือสังคมเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม จริยธรรม น่าจะเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดจิตสาธารณะมากยิ่งขึ้นซึ่ง (8,9) ตรงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 กำหนดไว้ในมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมทั้งการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม (1) ซึ่งถ้านักศึกษาได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมเมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมอันส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ตลอดจนเป็นประชาชนที่ดีที่เหมาะสมของครอบครัวสังคมและประเทศชาติ สืบต่อไป การวิจัยครั้งนี้พบว่า การมีจิตสาธารณะปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือสถาบันครอบครัวซึ่งตรงกับงานวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของพ่อแม่ว่ามีผลต่อการสร้างจิตสำนึกของลูก พบว่า 9 ใน 10 ของเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีพ่อแม่ หรือญาติพี่น้องทำงานอาสาสมัคร หรือช่วยเหลือสังคม เมื่อโตขึ้นเด็กจะมีจิตสาธารณะไปด้วย (1)

จากการวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีจิตสาธารณะร้อยละ 75.30 และนักศึกษามีจิตสาธารณะทั้งภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งนักศึกษามีจิตสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อนครอบครัวมากที่สุดรองลงมาคือความรับผิดชอบต่อสังคม และ ความรับผิดชอบต่อนตนเอง สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาคือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านสื่อมวลชน และ ปัจจัยด้านการศึกษาตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.เวทิน นพนิตย์ ประธานบริหารของ The Professional Associates of Thailand และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยณรงค์ อภิณหพัฒน์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษา ช่วยอ่านและวิพากษ์นิพนธ์ฉบับ

เอกสารอ้างอิง

1. ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์: สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. วี พรินท์, กรุงเทพฯ. หน้า 6-20, 2552.
2. ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม สัญจร: สำนักไทยที่พึงปรารถนา. มุลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. หน้า 22-29, 2543.
3. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน: พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. : กรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ. 2542.
4. นพดล กรรณิกา :สำรวจดัชนีเชิงคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย:กรณีศึกษาประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร
5. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา: การพัฒนานิสิตนักศึกษา. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 2543.
6. ป.มหาจันทร์: สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ. โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์, กรุงเทพฯ. 2536.
7. มัลลิกา มัติโก : จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. เจริญดีการพิมพ์, กรุงเทพฯ. 2541.
8. อ้อมใจ วงษ์มณฑา และ ประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์: จิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี. (ออนไลน์)[วันที่ 3 มกราคม 2553]. สืบค้นได้จาก <http://www.pattaniconference.pn.psn.ac.th/banyai/aed/Aomchai Public>
9. ธนะ เอี่ยมอนันต์: EQ ดีใน 7 วัน. สำนักพิมพ์ บิสิต, กรุงเทพฯ. หน้า 38, 2550.